

MILOŇ ČEPELKA

publikace
ČAS

**Skok sem,
skok tam**

Miloň Čepelka

SKOK SEM,
SKOK TAM

(Příběhy, glosy, poznámky, polemiky, úvahy)

2017 – 2019

Miloň Čepelka

SKOK SEM,
SKOK TAM

(Příběhy, glosy, poznámky, polemiky, úvahy)

2017 – 2019

Zpívejte, ptáci nebeští,
té zemi, k zulíbání krásné,
nás děsí smrt. Však, ptáci, vás ne,
vy jste tu jenom pro štěstí.

(Jaroslav Seifert: Píseň o Viktorce)

Copyright © Miloň Čepelka, 2019

Postface, Editor, Photograph © Josef Pepson Snětivý, 2019

Cover & Layout © Nakladatelství ČAS, Alena Šulcová, 2019

© Nakladatelství ČAS, www.nakladatelstvicas.cz, 2019

ISBN 978-80-7475-280-3

„Má to pánbůh všelijakou čeládku,“ slýchal od otce, kdykoli po něm žádal vysvětlení nebo aspoň názor na něčí podivné chování, a vlastně se tak dočkal jen alibi a odmítnutí cokoli chápat, cokoli vysvětlovat. Pohodlné. Pět slov, totéž co „já nic, já muzikant“, což jsou dokonce jen čtyři slova. Přísně vzato tři. Zdání nevinnosti, prázdná odpovědnost. Dokud nebolí nohy (záda, ramena, kolena) mě, tak bolesti nohou (zad, ramen, kolenou) neexistují. Tečka. Hotovo.

Je to většinou české, nebo jen rodinné? Nebo platné v celém světě?

Těžko mu rozhodnout, když z Česka jen málokdy vystrčil paty, a to až na stará kolena. Ne že by nechtěl. Nebo že by si nemyslel, že chce. Ale nebylo to prý žádoucí pro stát. Nebyl převychován na kovaného socialistu, neřkuli komunistu. Pořád byl v začátcích převýchovy, úspěch takové institucionální snahy nebyl zhodnocen a popravdě, ani se nedal předpokládat.

Poctivě řečeno, on ani vyjždět za hranice všedních dnů nechtěl. Nesamostatný strašpytel v něm převážil nad přirozenou touhou vylézt z hnízda.

Kdysi mohl přes cestovní kancelář svazu mládeže do Dánska. Úředně už to bylo vyřízeno, a skrečoval to. Hodil se marod. Proč? Dodnes neví. Asi se bál. Čeho? I to zůstává bez odpovědi. Zvlášť když se

na to nikdo neptá, on sám nejméně. Ani ho to nikdy nemrzelo. Než by do cizích zemí cestoval či se trápil nemožností cestovat, raději o nich četl. To je bez rizika. Proč si odtamtud vozit malárii nebo spavou nemoc, v pozdějších letech aids? A četl hodně, byť marně. Cestopisy fungují nejvýš jako pozvánka, nenahrazují poznání. A proč poznávat jiné, když neznáme sebe? I to mu došlo pozdě. Že je nepoznatelný. Nikomu. Sobě samému nejméně.

Řada jeho přátel se s tím nechtěla smířit. Hlásili se na různé terapie a regresní ponory do vlastní minulosti, do bývalých životů. To údajně pomáhá. Člověk se osvobodí od dávných vin. Bylo mu podezřelé, že všichni bez výjimky objevovali své někdejší konce jako násilné. Byli zavražděni, anebo sami vraždili, a proto teď dostávali rakoviny a roztroušené sklerózy. Jako pokání? Trest?

Oč to bylo jednodušší v dětství, když coby poslušný synek poklekl v kostele ve zpovědnici a přes dřevěně mřížované okénko pošeptal do ucha panu faráři, co všechno dělal, ač to dělat neměl. Bral nadarmo jméno boží a sousedovic Martě vynadal do krav, že na něj žalovala, jak si v zadním koutě zahrady do toaletního papíru vneseného ze zá-

chodu sypal rozdrolené suché ořechové listí a zabalené do ruličky se je pokoušel kouřit. Pozorovala ho, a on o ní nevěděl.

A později kouřil opravdové cigarety skoro až do čtyřiceti. Pitomec. Namlouval si, že je tím mužnější, když o pravém chlapství nemohla být při jeho sto šedesáti osmi centimetrech řeč. Namlouval si, že to dělá tajně. Ne před cizími, před těmi si dodával důležitosti, když se retkem oháněl, ale doma. Před rodiči. Až na stará kolena žasne nad svou naivností. Jak si mohl myslet, že jsou tak pitomí a že maminka, když mu prala košile, necítila z nich tabákový smrad? Ledaže by ho kryla před otcem, zapřísáhlým nekuřákem, jehož se právem bál, a proto k němu neplanul ani láskou, ba ani vděčností za to, že kvůli němu podepsal přihlášku ke komunistům. Aby ho vzali na školu. Aby nemusel být ševcem. To byla nejhorší představa, kterou mu ovšem sám otec naočkoval. A kde ji vzal on? Aha? Když chodíval před válkou cvičit do Sokola, říkal si bratře hned s několika ševci. S Hodovalem, s Příbylem, s Hartvichem. Ačkoli Hartvich nebyl švec, ten boty jen prodával. U Bati. A Baťu, taky přece ševce, dával otec naopak rád za vzor. To je kabrnák! Ten se vypracoval! A z ničeho! „*Botostroj?* Proč čteš takové blbosti? Kdo to napsal? Turek Svatopluk? Neznám.“

Mnohem později objevil, že témuž vyšla pro děti knížka *Alik brdina*. O klukovi, jak sám letěl v letadle. To byla taky blbost! Jenže když byl kluk, líbila se mu. Zhltl ji za den.

Zhltl? Divné slovo. Zlouskal? Spolykal? Hltači jsou v nebezpečí, že se jim sousto vzpříčí v krku. Že místo do hltanu padne do hrtanu.

Synovi (už je mu čtyřiačtyřicet) marně říká u oběda, když je někdy navštíví, aby nehltal a jedl pomalu. Není to zdravé. Co děláš, člověče, dělej s plným vědomím! I na jídlo se máme soustředit. Uvědomovat si je, prožít je. Ale je to marné, Honza to do sebe hází lžící i vidličkou jako lopatou, ani jedno sousto pořádně nerozkouše. Inu, snad se mu to nevymstí.

Proč homo sapiens odmítá brát vážně všechna možná varování, i když je dávno prokázáno, že vycházejí ze skutečného poznání? Takhle své obědy ve školní jídelně žrával – to se nedá nazvat jinak – spolužák Horák z Nového Města, co vypadal jako Rychlonožka z komiksu o *Rychlých šípech*. Ale tenkrát se kresleným seriálům v časopisech ještě neříkalo komiks. U nás ne, ve světě ano.

A víte-li pak vy, dnešní školáci, kdo to byl a byli Jenda Hojer a další? Jak soupeřili s nevychovanci z Bratrstva Kočičí pracky? Nevíte. Vy možná nevíte ani o Jaroslavu Foglarovi, který je vymyslel.

A že je kreslil Fišer. To bylo jako heslo u každého pokračování na zadní straně týdeníku *Vpřed: Píše Foglar, kreslí Fišer*. Dobrá, osvědčená značka, kterou zničili komunisti. Jako všechno dobré a životaschopné.

A ten Horák, Vladislav nebo Vladimír, ostříhán na ježka, ten se ztratil ve světě. Po roce 1968 z republiky odešel, a už ho nikdo ze třídy nikdy neviděl. Vlastně ano! Po sametové revoluci na začátku devadesátých roků se objevil, slíbili si, že se sejdou, ale sliby chyby.

Neslibuj, hochu můj, neslibuj nikdy příliš, snadno se v lásce zmýlíš, a mně přec nikdy nesmíš lhát... Nebo podobně. Písnička od Františka Čecha-Pražského. Z roku 1940 nebo tak nějak. Zpívala ji Jožka Srbová nebo snad Sestry Skovajsovy s orchestrem FAT kapelníka Františka Aloise Tichého. Ani pes po nich dnes neštěkne, ačkoli byli slavní. Všecka sláva polní tráva. Autor toho waltzu byl snad otec Franty Ringo Čecha, bubeníka a malíře a zpěváka a sršatého provokatéra, prostořekého (nebo rovnou vulgárního?), taky nepochopitelného: jak může fandit prezidentu Zemanovi? Ale přímého, ano, odvážného, a proto obdivovaného komentátora prolhaností a křiváctví, které přišlo do zdeptané země v novém oblečku zároveň se svobodou. S tou svobodou, po které údajně všichni prahli, netušíce, že má své odvrácené tváře.

A dnes je jisté, že byli i tací, co neprahlí. Fíha! To jsou souvislosti! A k čemu? K ničemu. Dějiny jsou rychlejší než čas jednoho lidského života. Přesto je pravda, že o nich a o člověku v nich prozradí zrovna písničky víc než bádání v datech a událostech takzvaně velkých a obecně důležitých. A to písničky i blbé, okrajové, odrhovačky, opovrhované, popelící se na smetišti.

Na hnojišti, na bojišti, na cvičišti, na jevišti, na hřišti, na kolbišti, na výstavišti, kde to piští, sviští, kde se to tříští na věci minulé a příští.

Kuš!

Sedíš a zvracíš slova. Pobljón. Král pobljónů. Kus kázně v sobě nemáš. Kázeň, lázeň, bázeň, strázeň, jak se to rýmuje? Kdy je kázeň dobrá, a kdy brzdí? To by taky měl ubožák člověk během života zjistit a ověřit si. Má na to opravdu jen jeden život? Nebo bezpočet životů?!

Jestliže v každém dalším životě napravujeme nebo nenapravitelně prohlubujeme své chyby a viny, jaký to má smysl, když o tom, jak naše různé podoby a osudy souvisí, nevíme nic? A jak se do toho vzorce vejdu dvojčata, trojčata, paterčata a iksčata? Kolik mají duší? Může v nich být jedna rozporcovaná, či jak se daly jednotlivé oddělené dohromady?

Vymýšlíme systémy a teorie toho a onoho a dokonce všeho, a jsme pořád jen figury z panoptika.

Zatímco bomba tiká. A roste chaos. Pořád si navzájem věšíme na nosy bulíky.

Budliky budliky!!!

Piš, dokud tě to těší, nepřestávej! Protože přesta-
neš-li, až budeš chtít po čase pokračovat, znelíbí se
ti to. Budeš jinde a dostaneš kvinde.

Nebylo by první, i když poslední možná ano. Už
mu moc závazků nezbyvá.

Deset let jezdil měsíc co měsíc do Českých Budě-
jovic do rozhlasu natáčet pořad *Dechovka, to je moje*.
Vysílal se každý týden. Pětadvacet minut, sedm pís-
ní, a mezi nimi jeho komentář. Bavilo ho to. Podle
všeho to bavilo i posluchače. Psali mu i k Vánocům
a Velikonocům, proč by to jinak dělali? A pak zčis-
tajasna konec. Důvod? Končíme s předtáčenými
komponovanými typy pořadů.

Právě byl před dostavěním další kus železniční-
ho rychlostního koridoru. Škoda, cesta by se mu
byla zkrátila. Zatím trvala tři hodiny plus většinou
zpoždění. Zpátky do Prahy se zdála delší. Už před-
tím řekli stávajícímu šéfredaktorovi, že ani s ním
dál nepočítají. Libore, byls tady dlouho, odejdi.

Opravdu se takové chování vrátilo a příkazy
bůhvíodkud shora budou chodit, jak se tam komu
zamane? Občane K., už jsi žil byl ažaž, je čas!
Ve sci-fi knihách už jsou taková pravidla popsána
a ví se, že každá myšlenka, byla-li jednou myšlena,

může se těšit na uskutečnění. Lidí přibývá, regulace bude žádoucí.

Jednou ráno ho napadlo: Dostal jsem do vínku hovínko k hovínku. Když se nad tím zadumal, líbilo se mu to, ale k pravdě to mělo daleko.

Do školy začal chodit za války (pro příliš mladé: za druhé světové války, 1939-45), svět praskal, lidé umírali, ale jeho dětství bylo dobré a dlouho jasné. Nevědoucí. Uznal teď, že bonmoty nejsou to nejlepší, co by měl vymýšlet. Však ani ty, které sypal z rukávu prezident Zeman, a ten se jimi blýskal rád, neměly nárok na punc pravdy.

A pravda? Touží lidé po pravdě? Ani omylem. Spíš se jí bojí, ať se týká čehokoli. Pravidelně se snaží překroutit ji nebo aspoň zrelativizovat. Kradu? Dobrá. Ale vždyť krade kdekdo, a ten, kdo ne, okrádá sám sebe a svou rodinu. To platilo nejen v reálném socialismu. Bohužel. Zdůvodnit se dá všechno, když je potřeba. Navenek, ale i před vlastním svědomím, pokud je ještě máme. To nese otázku: Jak může být advokacie řazena mezi vážená studia a povolání? Spíš je to legalizované střetávání dvou konstrukcí. Ne-li lží. Účel světlí prostředky. Právo má právo na všechno, ubohý človíček v jeho soukolí je jen sázkou ve hře. Se spravedlností souvisí leda pojmoslovím.

Hrabě Josef Colloredo-Mansfeld. A čert ví, jestli hrabě nebo kníže nebo co. Šlechtické tituly se zrušily už za Masaryka. Taky to byla jen formalita, to zrušení. Písek do očí těm, kteří neměli zámky a velkostatky, a protože si v skrytu myslí říkali, že by je mohli nebo dokonce měli mít i oni, proč by ne, tak se z těch panských pro ně udrolilo a namluvilo se jim, že jsou si rovni všichni se všemi.

V Opočně se majiteli zámku stejně říkalo pan hrabě. A kdo s ním kdy přišel do styku, viděl, že je to příjemný pán. Někdy jezdil v kočáře, ale to sedláci taky. Taky pořádal hony, po městě chodil v mysliveckém nebo v pumpkách, ale to sedláci a továrníci a doktoři a radové s honebním lístkem taky. A často odjížděl do Itálie nebo dál do světa. Nebo možná jen do Paříže, co je komu do toho. Ale když se schylovalo k válce a Hitler strašil a řval a dštil na republiku síru, zámecký pán neváhal a připojil podpis k Manifestu české šlechty, že stojí za Československou republikou, že se cítí její historicky danou součástí už tři sta let.

– Pozor! Slyšeli jste? Tři sta let! Předtím tu byli Trčkové. Češi. Naši! Tohle je cizí krev. Bílá hora a nešťastně prohraná bitva nás hodila do chřtánu přivandrovalcům.

– Bitva? Spíš šarvátka. A kdo bude ohřívát tenhle spor? Tehdejší vítězové a konfiskátoři se s čes-

kým živlem dávno sžili. To se stává. A pověstná Zlá Manda z Trčků předtím jistě nebyla žádná lidumilka.

– Ani jazyk se ti noví pořádně nenaučili dodnes!

– Kolik máme nebo jsme měli v republice Němců? A nejen v pohraničí? Všichni si tam švadronili po svém.

– A pak chtěli do Říše za tím svým s knírkem!

– Zatímco hrabě ne! Podepsal deklaraci. Věrnost republice.

– To je dávno. Teď jsou tu zas hejna Rusů. Pro ty je čeština docela nezvladatelná.

A hrabě za to brzy nato zaplatil. Zámek, poli, lesy. Bydleli páni zničehonic div ne v pastoušce. Pracoval jako dělník, zatímco na zámku se rozvaloval a v kočáře po městě jezdil Hitlerův místodržící Torrausch. S jedním, nebo se dvěma er, těžko říct. V nacistické uniformě, v holínkách. Hraběte někteří litovali, jiní mu ponížení přáli, Torrausch se líbil málokomu. A šlechtě se během času podařilo odjet jinam. Nebo ne? To paměť neví. Byl tehdy kluk. Sejde z očí, sejde z mysli. Komteska Kristýna byla o čtyři roky mladší, do školy ještě nechodila.

A chodila by, kdyby mezitím dějiny zas neotočily kormidelním kolem? Kdopak ví. Tři roky po válce, Němci pryč, zámek stál, bývalí obyvatelé se vrátili. Ne ještě do svého, a vůbec jen nakrátko. Možná je

to dobře. Za komunistů by jim tu pšenka zas už nekvetla. Někde žili, bylo jim tam líp než tady. Čtyřicet dalších let zklamání, očekávání, a potom konečně změna: Pořád že se Sovětským svazem na věčné časy a nikdy jinak... a náhle přece jen jinak! Pro ty kdysi závistivé a zakopané v pohodlné lhostejnosti to bylo zklamání, pro ty, co byli v páteři rovnější, byť možná jen zdánlivě, kteří byli stejně bezprávní jako ti někdejší šlechtičtí a mohli se s nimi cítit na téže lodi, vida, pro ty naděje. Vrátime se do bodu, v němž jsme byli přerušeni, oklamáni, podvedeni. Hurá! Tenkrát ještě mladí, dnes v penzijním věku. Škoda, že se toho nedožili rodiče a prarodiče a starší sourozenci. Ani hrabě, natož hraběnka, ta byla dlouho nemocná. Snad komtesa Kristýna? (Sakra, není jasné, náleží-li jí *komtesa*! Možná je to teď už taky hraběnka.) Ano, ta ano.

Patřil nám v Opočně zámek a v Orlických horách lesy a tady obora a barokní dům na náměstí a rodný dům malíře Františka Kupky, který mezitím získal světovou slávu, sama jsem taky malířka, nový státě, jistě spravedlivý, jistě uznalý, vrať to všeko. Vracíš jiným, proč ne mně? Cože? Jak? Německý majetek? Byl tatínkův!!!

Stát tvrdí, že byl zkonfiskován jako německý, podle Benešových dekretů náleží proto jemu. Všem lidu. V jeho zastoupení. Spravoval ho, také

opravoval, pečoval o něj, to by mohl říct každý, že ho chce.

Zdravý rozum, Kristýna C.-M. a právníci její strany se diví. Němci ho ukradli poprvé a ty, Československá a potažmo Česká republiko, ho kraděš znova? To je pošlapání práva! Práva? Co je to právo? Všelíké texty na papírech. V okamžiku „únorového vítězství pracujícího lidu“ to byl stále majetek německý, co bylo předtím, není relevantní. Kdyby se to bylo právoplatně vrátilo původním majitelům před Vítězným únorem, prosím, to by byla jiná káva, takhle ne. Může nám to být i líto, ale hnout se s tím nedá. A zas hlasy a názory:

– Zajímavé. Tak proč v první instanci žaloba uspěla?

– Od toho jsou odvolací mechanismy. Těmi se to napravilo.

– Kašleme na mechanismy. Kde je spravedlnost? Kde je logika?

– Spor se asi protáhne. Pořád běží.

– Obora a lesy a ty domy ve městě se dědičce vrátily. Proč ne zámek a letohrádek a park? Kde je logika?

– Tím není radno se ohánět. Aby to soudruh Vítězný, pak poražený a znovu málem Vítězný, neschlamstl dodatečně zase všecko.

– To je Kocourkov!

- Právnický názor proti právníckému názoru.
- I ministr kultury Dostál, dej mu pánbůh nebe, plédoval pro Benešovy dekrety.
- Ten tomu rozuměl jako koza petrželi. Odkdy rozhodují o právu divadelníci?
- Prezident Havel byl taky divadelník.
- A co? Na toho kydá dost jiných, proč ještě ty a vy a tamti?
- Opakuji, že je to Kocourkov. Kocourkov na druhou a na entou.
- Právo je složité.
- Tak tomu neříkejte právo, ale cochcáč! Pro mě je to zlodějna.
- Dávejte si pozor na slova.
- Proč věci předmětné nezměnily majitele právoplatně do 25. února 1948?
- Asi se o ně nepožádalo včas.
- Asi? A co když žádost tvrdla někde pod nánošem prachu a byla uměle zdržována?
- To je nedoložitelné.
- Historické souvislosti...
- Strukturální pochybení...
- Úřední šiml je důležitější než spravedlnost?
- Nemůžeme dopustit anarchii...
- Anarchii ne, lupičství ano? Lupiči jsou svatí. Bývalí, současní, mrtví, živí. Lupič je pán?!

A tak – otočme list – co bys ráda studovala, má milá vnučko? Všichni tě chválí, že jsi hlava otevřená. Ve vaší generaci je snad naděje, že se tahle země konečně zbaví prokletí nekompetentních šéfů. Cože? Chceš jít na práva?

Můjtybože! Už sem opravdu nepatřím. *Mějte se tu hezky, vy děvčátka český.* A kluci jakbysmet.

Zadloubal se v nose. Když tam do jedné z dírek ponořil celý nehet, jako obvykle uviděl tátu. Že to také dělal rád a často. Jemu tím šel na nervy, protože to bylo k nekoukání.

Tak primitivní, tak plebejské.

Proč člověk dědí zrovna ty nejhnusnější zvyky? Nafackoval by si za to – a dělá to taky. A všiml si, že i syn. Třetí generace.

Příklady táhnou. Jako napotvoru hlavně ty špatné. Maminka se nezašťourala nikdy. Proč ho netáhne její příklad?

Zato otec, ten svého koníčka dotáhl do další etapy. Když holuba vylovil, zamýšleně, soustředěně ho žmoulal, válel mezi prsty, vytvářel kuličku. Zpočátku se lepila, ale skončila suchá, už s touhou z prstů vyklouznout. Tomu se muselo zabránit, a tak se rozmáchl, hup, a leť, miláčku, do prostoru. Čím dál, tím víc mě potěšíš. Jsi má neviditelná stopa. Zapadneš do koberce, a už tě nikdo nenajde. Jsi jen prášek, zanedbatelnost, takové malé nic, a přece

moje část. Muž má touhu rozsévače – už jich tak rozesel nepočítaně. V ložnici, v obýváku, v kuchyni. A na záchodě.

I v kanceláři, když tam byl sám. Značkoval si území. Tady jsem pánem já, hujajá, hafhaf!

Jeho pak napadl třetí vývojový stupeň. To tady ještě nebylo, to bude originál! S nadšením na to vyčlenil skleničku s uzavíracím šroubovacím víčkem. Nebude své malinkaté dílečky rozhazovat, ale schovávat. Odkládat. Ve skleničce vršit. Až bude plná, napadlo ho, třeba by se tím daly hnojit květiny. Rozmarýn na okně. Vždyť je to exkrement, odpad, takže hnojivo. S jeho DNA.

Jenže zásoba moc nerostla. Trvalo bůhvíjak dlouho, rok a možná víc, než holoubátka pokryla dno. Taky že byl nedůsledný. Ne každé skončilo ve skle. Když se mu nechtělo vstát, pro sklenici jít, otevřít ji a kuličku slavnostně vhodit, semtam se vrátil k vrhu. Náprah – a leť! Přesto se během času mohl pokochat dobře už centimetrovou vrstvou. Někdy večer, když byl sám, skleničkou si zachrastil. Slyšet to bylo jen taktak, ale když napjal uši a soustředil se, zvuk se ozval. A pak že trpělivost nepřináší ovoce.

Jenže padla otázka od manželky. Byl hrdý, bezelstně vysvětlil, oč jde a že je to pokus. Až bude sklenička plná nebo plnější, zalije se vodou, hmota

zkvasí, a na tom naše okně rozmarýnka roste, až ji pěkně pohnojíme, tak ji na stůl noste.

Zadávala se na něj, krátce povzddechla, a prý kolik je ti let? Inu, každý máme něco. Ale budoucí hnojivo se vysypalo do záchoda a sklenice se vyhodila. Třídění odpadu dodržel. Večer před spaním se podíval do zrcadla a vyplázl na sebe jazyk:

Že by už? Už v sedmdesáti?

Kolega z divadla, věčně začínající podnikatel, hlásil, že si s manželkou co nevidět pořídí na chalupu blízko za Prahou dvě kozičky. Ty malé, hnědé, kamerunské. Jsou jako pejsci. Přítulné. S krásnýma očima. Viděl je v Častolovicích u zámku, a úplně se do nich zamiloval.

Kdo se o ně bude starat? Přece žena, vždyť je tam doma skoro celý rok. Je keramička, má vypalovací pec, na čerstvě nadojené mléko si vlastnoručně vyrobí krajáč. A on bude mléčné produkty vozit do Prahy.

– Na farmářské trhy?

Tolik toho nebude. Ale sežene si dva tři stále odběratele, kozí mléko teď letí, je zdravé, zatímco kravské prý naopak škodí. Druhý naslouchající u vzdálenějšího stolu se ošklíbl:

– Kozina, fuj! Vždyť to smrdí.

On se prvního zastal. Náhodou... když byl malý, děda s babičkou měli kozy hned tři. Bílé, české, bradaté. Jedna měla rohy. A na kozím mléce vyrostl. I máslo od nich měli. A sýry. Děda jim říkal homolky a jemu je nechtěl dopřát, že jsou štiplavé. Ochutnával je tajně a babička měla radost, že si je neoškliví.

Zasnil se a v duchu viděl sebe co kluka, jak za babiččina dozoru máslo stloukal. V dřevěné máselnici dědovy výroby. Byla pěkná, s trojitým kovovým okružím. Bůh ví, kde je jí konec. Škoda. Tloukem s děravým kruhem na konci, který jí procházel dvoudílným tělem, pohyboval nahoru dolů a smetana se pomalu měnila na máslo.

Musel u toho stát, protože byl sotva o chlup větší, vsedě by to nezvládl. A to podmáslí, které tam pak šplouchalo, dobrota! Vypil ho v těch časech litry a litry.

– Prase, ucedil na jeho adresu odpůrce-paškrta.

To ho rozhněvalo.

– Ty víš hovno, uzemnil ho. Lahůdka to byla. Jenže babičku mrzelo, že je máslo bílé, jí se líbilo to dožluta, které se prodávalo v krámě, říkalo se mu tenkrát čajové. To svoje proto trošku přibarvovala šafránem. Ale před tím vším se mléko shromažďovalo ve studené komoře v hliněných hrncích a pak se odstřeďo-

valo. Odstředivka temně vrčela a oddělovala tučnou smetanu. Vytékala z ní zvláštní tenkou trubičkou.

Zas už se mu po tom dávném lepším světě zastesklo. Byla válka, jistě, chodily kontroly na slepice, kolik jich kde mají a jestli si uvědomují povinnost odevzdávat vejce. Tatínek vzal občas večer kolo, odjel do tmy, a za hodinku dvě přivezl kus prasete nebo půlku husy, v neděli to potom vonělo v kuchyni z trouby.

A babička – kozí lahůdky mu nešly z hlavy – psávala písmem, které mu připomínalo jeho z první třídy, když ještě s písmenky zápolil, psávala do kalendáře na stěně podivné vzkazy: Rohatá se prskala. Ta menší u kozla. Tomu nerozuměl. Ale nebylo to lepší než dnes? Bylo. Zvláště když se to poměřuje jen tím nejsoukromějším metrem. Některým lidem zůstane takové měřítko až do dospělosti. Neodolal a kolegovi se nabídl za prvního zákazníka. Druhý se znovu pohoršil.

– Tobě to fakt nesmrdí?

Ne. Ale vzpomněl si, že když před léty našli s manželkou ve staré almaře babiččiny vařečky a kvedlačky, tak se nestačili divit, jak ostrý se z nich po těch rocích linul pach. V dětství ho necítil. Čím jste obklopeni trvale, to nevnímáte. Když jde o smrad, je to dobře, v jiných případech to asi otupuje, a to dobře není.

Onehdá mu někdo řekl, že by se při chůzi ulicí, kde bydlí, měl někdy podívat vzhůru, že ho doslova ohromí, co uvidí věcí, o kterých s očima sklopenýma na dlažbu nemá ponětí. Udělal to, a skutečně. Opravené fasády jako by se mu smály: To čučíš, trumbero!

Ale kolega budoucí chovatel a mlékař zklamal. Jeho polovička keramička ho s tím nápadem poslala do háje. Ledaže by se prý staral sám. Jenže on dokázal leda tak obdivovat kamerunské kozí oči. Kydat hnůj se mu nechtělo.

Co se přihodilo kamarádce zpěvačce Markétě:

Vyjela z domova autem do Prahy, ještě otřesená ztrátou oblíbeného psa. Vlastně psice, členky rodiny jménem Marienka, kterou musel veterinář dr. Marel před několika dny uspat. I psi mají rakoviny. Mířila na druhý konec města za učitelkou angličtiny na hodinu, která měla být po nejméně čtrnáctidenní přestávce zas první. Na několik předchozích se omluvila. Jede, jede, mrkne k nebi, že už se chystá soumrak, když tu před železničním přejezdem u závor náhle uvidí periferním zrakem vlevo (když už byla na kolejích, začalo bimbát signální zařízení, že závory za okamžik spadnou, tak musela

přidat plyn), uvidí, jak tam křídlem o zem bije nějaký pták. Ani malý, ani velký, nazelenalý, ne-li úplně zelený. Zřejmě by rád odlétl, ale nejde to, něco se mu stalo, nemůže.

Sakra! Už je za přejezdem a závory klesly. Má zastavit, počkat a vrátit se? Jede skoro pozdě, naknop, kdyby ho sebrala a odvezla k Marelovi, angličtina by byla zase fuč, to nejde. Jede dál. Vlak je nákladní, to bude dlouhé, pták – asi je to žluva nebo žluna – se stejně mezitím utluče o asfalt, nedá se nic dělat. Musí si zvyknout, že sama nezachrání celý svět. Marience taky nebylo pomoci. Každému přijde jeho čas.

Jenže živý tvor, když je v nouzi, měl by mít přednost před čímkoli jiným. Angličtina neuteče a zameškané hodiny učitelce nahradí. Zastavila před nájezdem k velkému dvoru, tady nebude překážet. A nejdřív zavolá doktorovi, jestli je v ordinaci a jestli bude ochoten pochroumané křídlo, nebo možná i nohu, ne-li obě, napravit. Ach bože, ptáci je mají tak tenoučké.

Je dobře, zvedl to.

– Pane doktore, tady je Markéta. Kdybych vám teď přivezla poraněného ptáka...

– Ptáka? Vy máte doma papouška? Nebo kanára?

– Ne, jsem venku v autě. Je zelený. Snad žluva. Nebo žluna. Má něco s křídlem.

– Chtěl jsem už zavřít, ale prosím, kde jste, kdy přijedete?

– Těžko říct. Půlhodina, tři čtvrtě.

– Dobře. Vyřídím si zatím papírování, pořád to odkládám, tak to nebude marné čekání.

– Děkuju, doktore, děkuju, jste zlatej.

Honem zpátky! To byste neřekli, jaký je ve čtyři odpoledne na takové pitomé venkovské silnici provoz. A měla by zavolat angličtinářce, ať nečeká. Na to je čas, chudák opeřenec je přednější. Trouba, co dělal, že se dostal do maléru?!

Konečně se jí podařilo auto otočit, a vyrazila zpátky k závorám. Je tu jednokolejka, tak další vlak snad nepojede tak brzy. Jenže jede! Tentokrát osobní. Dva vozy. Svítí červená, závory jsou dole. Brumlání jejího motoru se mísí s vlakovým, a ten odjíždí, ani tu nikdo nevystoupil, stanička je jako osiřelá.

Na kolejích to drcło. Teď se musí dívat vpravo. Jestli tam chudák pochroumaný letec ještě bude. Ale kam by se poděl? Leda by ho ošetřil někdo jiný. Nebo ubil! Lidi jsou krutí.

Je tam. Už je šero. Vystoupí z auta, jde blíž, chudáčku ubožáčku, co tě srazilo v rozletu?

Odpovědi se nedočká. Žádný pták, ani žluva ani žluna. Ulomená olistěná větev a pár velikých listů z ní plápotá ve větru. Byla by přísahala, že ...

Což o to, takovýhle výsledek je koneckonců lepší.

Žádný živý tvor netrpí, tak co si přát víc.

Ačkoli – netrpí? Angličtinářka má nabeton vztek a bude ji peskovat tvrději za každý prohřešek, na vyhozené peníze nehledíc.

A dr. Marel, zdržela ho v ordinaci zbůhdarma...

Co? Však ji zná, jaká je panikářka, šús. Telefon!

– Dr. Marel.

– To jsem já, Markéta. Doktore...

– Copak? Už je pozdě? Žluva se nedala lapit?

– Nedala.

– On pták, když je zraněný, není nikdy pokorný. Když se brání, neví, že je sám proti sobě.

– On totiž...

– Nebo byl už mrtvý? Nedivil bych se.

– Je to jinak. Mně je trapně. Ona to nebyla..., nebyl..., já si ho spletla s větví.

– S větví?

– Jo. Plácala se tam ve větru.

Nikdy ho neslyšela tak se smát. Marel se ve sluchátku řehtal, chechtal, chlámal, říčel, až se zelenaly nejen stromy a všechny větve na nich, ale i ty přislovecně vzdálené hory.

– To jste zkrátka vy, Markéto!!! Proto vás mám rád.

Jí nezbylo, než zas jednou přemýšlet o sobě. O své fantazii. O svém měkkém srdci, co ji už tolikrát

vypeklo a ještě ikstolikrát vypeče. Vždycky jedná dřív, než se rozmyslí. A když se rozmýšlí, ukvapuje se. Skutečnost spíš předpokládá, než aby ji viděla a zkoumala. Avšak, a to si nedá vymluvit, lepší tisíc blamáží než jedna tragédie. Kdyby se stala jen proto, že si nevšimla, jak se k ní schyluje.

Na začátku února mu dal sbohem rozmarýn. Ještě o Vánocích a na Nový rok to byl roztomilý zelený keřík, v pořadí už několikátý téhož rodu, a najednou tradá. Znamení, že už nadešel i jeho lidský čas?

Jak to bylo s babičkou Boženy Němcové? Přes zimu na Starém bělidle zhynula jabloň, a babička umřela. Nebo to byla hrušeň?

Vstal, že se půjde podívat, je to v samém závěru vyprávění, ale uvědomil si, že Babičku s nezvyklými ilustracemi Zdeňka Buriana má na chalupě. Mimochodem, ty ilustrace jsou moc pěkné. Nečekal by je tak české od malíře, který byl specialistou na indiány, kovboje a pravěké dinosaury.

Když *Babičku* kdysi už v dospělosti četl podruhé, ztotožňoval si jabloň z knížky s tou v sadě před dědovou chalupou v Pohoří. Měla jablíčka jen malá, nevábneho vzhledu, ale dobrá. Děda je měl nejradši, tak on taky. Nebo to aspoň říkal, aby mu udělal radost.

Když pak starouška ranila mrtvice, zašel i strom. Tam byla jejich závislost obrácená – dřív odešel člověk.

Rozmarýn si přivezl od spolužačky z Litvínova. Když měli po třiceti (nebo po čtyřiceti?) letech sraz, přijel tam o něco dřív a byl u ní, u čerstvé vdovy, na obědě. Ve vsí počestnosti, ale přece s trochou sentimentality. Tenkrát dávno na škole si na ni myslel. Marně. Pak po letech mu udělala roštěnou s rýží a do té rýže nasekala pár lístků rozmarýnu. Mělo to nezvyklou chuť, moc mu to chutnalo, tak dostal větvičku s sebou, ať si ji zasadí. Opatroval ji, pečoval o ni, hojně zalíval, a vždycky když už začala prosychat, uřízl nejmladší výhonek, dal ho do vody, a když zakořenil, manželka bioložka ho zasadila do nového květináčku a život pokračoval.

Ani tentokrát nezapomněl, ale nebylo jasné, jestli pohrobek zakoření. Rozmarýn je rozmarný, a jsou-li jejich osudy spojeny? Necítil se nejlíp. Jeho psycha byla labilní odjakživa, jenže zamlada by ho takové mene tekelné nenapadlo.

Chybí slunce, v tom je to. Už tři týdny je šedě smutné nebe skoro až na zemi.

Budou-li mít tyhle poznámky pokračování, tak tu rostlinku, vážení čtenáři, ještě i dnes přežil. Možná naposled. Ale na to je lepší moc nemyslet a nepřivolávat to.

Osmdesátka je za ním, a co před ním?

Možná by chtěl funus v Opočně. Z domu téměř rodného. Domovní dveře nad šesti schody by orámovali černým sukнем se stříbřitými ornamenty a rakev by vystavili v předsíni. Je malá, ale jeho truhlička se tam vejde. Díval by se z ní k brance na chodník se dvěma zrádnými nenápadnými schůdky a vedle něj na rudou pivoňku a na bílý ibišek, který tam zasadila Hanička. Jeho Hanička. Anděl strážný, jenž už je tím strážením také unavený.

Před pár dny debatovali, pojedou-li ještě letos na dovolenou někam k moři. Těsně před sezonou, před prázdninami, na rozmezí května a června. Byl u takového množství vody všehovšudy třikrát. V poutovém horoskopu našel kdysi varování, že se má vodě vyhýbat. Přesto mu tam u ní bylo třikrát dobře. Jenže když už se blíží další narozeniny?

Mluvili nejdřív jen o Rakousku, pak se mu připomněl řecký Rhodos, kde byl loni jeho nakladatel Pepson a nemohl si to vynachválit, ale Haničce se to zdálo blízko Turecka. Tě ani turecký med nechutnal. A jemu také ne. Proti tomu, jaký býval kdysi, škoda mluvit. Srágora. Tak co Slovinsko?

Když to vyslovil, vzpomněl si na redaktora někdejšího časopisu Plamen, který ze slovinštiny překládal. František Benhart. Pro něj tehdy v šedesátých letech mlčenlivý starší pán. Příjemný, mile ironický, který

jako by dobře znal, jak to na světě chodí, a opít ho rohlíkem bylo nemožné. A protože manželka netušila o těch letech nic, tak vzpomínal dál a přidal ještě jedno jméno: Dušan Karpatský. Taky překladatel z jihoslovanských jazyků a trochu literární kritik. Bydlel v Líbeznici. Nebo v Líbeznicích?

Proč si tyhle věci není schopen zapamatovat? Jen o Dobrovici s cukrovarským a lihovarským muzeem ví, že je jednotného čísla, ale to sem nepatří. Netěkej tak, chlapče stará, odkrýváš tím, že už neudržíš myšlenky na uzdě.

To bylo v neděli, kdy mu přes Slovinsko a Plamen pochodovalo hlavou celé hejno byvších známých a na Benhartovi s Karpatským se zdržel. František byl v pánu už dávno, o Dušanovi nevěděl nic. Naposled ho potkal tak před deseti roky. A světe nediv se, tak to chodí, v pondělí dostal zprávu od Prokopa Tomana: Víš, že umřel Dušan Karpatský? Pohřeb má v pátek v jedenáct hodin.

Zalitoval, protože zrovna v ten den a v tu dobu má s Alešem Palánem natáčet *Nedělnátko* na mp3. Pro Supraphon a Vyšehrad. Na to se těší.

Ale Dušan? Nemůže být náhoda, že si na něj vzpomněl právě v těchto dnech. Typická Jungova synchronicita. Kolik chce ještě důkazů, že jsme všichni vpleteni v jednotné světové síti se stem uzlů a uzlíků?

„Buď ti, Dušane, země lehká,“ přál mu, „ale jestli tě, hochu, smím ze staré kolegiality žádat, ještě mě k sobě nelákej!“

Ve stejný den přišla zpráva ještě o jednom mrtvém. Oklikou přes Domažlice z domova pro seniory v Albrechticích. Že by potvrzení pravidla tří, které vyznávali rodiče a prarodiče? V tom případě kdo bude třetí?

Bývalého spolužáka Karla Havlíčka (nikoli Borovského, to dá rozum) potkal naposled tak před dvěma roky. V létě. On šel v Opočně nahoru k náměstí, Karel opačně. A měl s sebou na vodítku psa. Spíš pejska. A ještě příhodněji pejsánka. Takové chundelaté nic. Ovšem vrčící. To se hodilo. Aspoň s pozvánkou na každoroční spolužácký sjezd na konci srpna nebude muset k němu domů. Vždycky jeho dům v zadní ulici hledal, protože stál v řadě stejných, lišících se jen barvou omítky a čísel, a kdo by si pamatoval číslo.

Vykládal mu, co a jak, Karel kýval, ale díval se ne na něj, spíš někam do prázdna. Divné. Ovšem on býval odjakživa trochu divný. Málomluvný. Syn zahradníka a sám šikovný zahradník. Když mívali školní srazy v minulosti, nejdřív po deseti, pak po pěti letech, to ještě i s bývalými učiteli, vždycky pro ně uvázal pěkné kytice, a když už odešli učit a známkovat anděly nebo duše